

Commissie Eindtermen
Accountantsopleiding

JAARVERSLAG 2016

COMMISSIE EINDTERMEN ACCOUNTANTSOPLEIDING

1 januari 2016 – 31 december 2016

Inhoudsopgave

1. Verantwoording	3
2. Verslag van werkzaamheden	4
2.1 Organisatie en financieel beheer	4
2.2 Vaststellen van de eindtermen	6
2.3 Aanwijzen theoretische opleidingen en toezicht op de eindtermen	7
2.4 Toetsen van de eindtermen van de praktijkopleidingen	10
2.5 Afgeven verklaringen van vakbekwaamheid	11
3. Vooruitblik en begroting 2017	13
4. Jaarrekening 2016	15
Bijlage 1 Overzicht (neven)functies	32
Bijlage 2 Samenstelling subcommissies	34
Bijlage 3 Overzicht aangewezen opleidingen per 31 december 2016	35

1. Verantwoording

De Commissie Eindtermen Accountantsopleiding (hierna: CEA) is een bij wet ingesteld zelfstandig bestuursorgaan te Amsterdam en brengt jaarlijks, conform artikel 18 van de Kaderwet zelfstandige bestuursorganen, voor 15 maart verslag uit aan de minister van Financiën en aan de beide kamers van de Staten-Generaal. Dit jaarverslag bevat de verantwoording van de taken en werkzaamheden van CEA en voorziet in de financiële verantwoording over het boekjaar. Het jaarverslag is vastgesteld op 15 februari 2017. De jaarrekening 2016 is voorzien van een controleverklaring door Mazars Paardekooper Hoffman N.V.

Een exemplaar van dit verslag wordt ook gezonden aan de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (hierna: NBA). Het jaarverslag wordt tevens gepubliceerd op de website van CEA.

2. Verslag van werkzaamheden

2.1 Organisatie en financieel beheer

Algemeen

De commissie bestaat uit zeven leden en wordt ondersteund door een secretariaat. De medewerkers van het secretariaat hebben een belangrijk aandeel in de voorbereiding en de uitvoering van het beleid en de taken van de commissie, alsmede in de verantwoording daarover.

De commissie en het secretariaat zijn gehuisvest bij de NBA. De medewerkers van CEA zijn in dienst van de NBA en worden gedetacheerd bij de commissie. De NBA en haar rechtsvoorganger het Koninklijk NIVRA zijn sinds de start van CEA in 2006 met het ministerie van Financiën in gesprek over een dienstverleningsovereenkomst die ziet op het faciliteren van het secretariaat van CEA. Het ministerie is daarbij contractpartij, omdat CEA geen rechtspersoonlijkheid bezit en daarom zelf geen overeenkomst kan sluiten. Tussen de NBA en het ministerie is eerder overeengekomen dat na het van kracht worden van de nieuwe Wet op het accountantsberoep (Wab) de afspraken tussen ministerie en beroepsorganisatie geformaliseerd zouden worden. Op het moment van vaststellen van het jaarverslag was er nog geen dienstverleningsovereenkomst beschikbaar.

CEA heeft zich afgelopen jaar verdiept in de doelstellingen en eisen die vanuit het programma "Digitaal 2017" aan alle overheidsorganisaties worden gesteld. De doelstelling van dit programma is dat alle overheidsorganisaties hun dienstverlening naar burgers en bedrijven op enig moment (zo) volledig (mogelijk) digitaal verzorgen. Omdat het programma nog volop in ontwikkeling is, is nog niet duidelijk welke eisen en verplichtingen uiteindelijk in wet- en regelgeving zullen worden vastgelegd en dus wat de consequenties voor CEA zullen zijn. Wel is reeds duidelijk dat voor een kleinschalige organisatie als CEA de ambitie en doelstellingen van dit programma moeilijk te realiseren zijn en de kosten relatief hoog. CEA zal de ontwikkelingen met betrekking tot "Digitaal 2017" nauwkeurig blijven volgen en volgend jaar haar eigen ambitieniveau formuleren ter zake van de digitale dienstverlening. CEA heeft zich eind 2016 aangesloten bij KleinLef!, een samenwerkingsverband van, voor en door kleine uitvoeringsorganisaties. KleinLef! zet zich in om de digitale dienstverlening aan burgers, bedrijven en medeoverheden te verbeteren door bundeling van krachten en samen te werken aan gemeenschappelijke oplossingen.

In augustus 2016 is een documentmanagementsysteem (JOIN) geïmplementeerd en eind 2016 is het archiefbeleid van CEA geactualiseerd. Daarmee voldoet de commissie aan de eisen van de Archiefwet en de beheerregeling van het Ministerie van Financiën.

De commissie heeft in 2016 negen keer vergaderd, waarvan twee keer via een conference call. Daarnaast heeft de commissie samen met het voltallige secretariaat in een tweedaagse heisessie gewerkt aan de formulering en uitwerking van een nieuwe toezichtstrategie. De commissie heeft voorts diverse malen gesproken met vertegenwoordigers van de opleidingen, zoals het AC-Scholenoverleg (ACS), de Vereniging van Aangewezen Accountancyopleidingen (VAAC), de Permanente Werkgroep Accountancy (PWA) en de Raad voor de Praktijkopleidingen (RPO). In die gesprekken heeft CEA onder meer gesproken over de voortgang van de implementatie van de nieuwe eindtermen en de overgangsregelingen en algemene ontwikkelingen bij de opleidingen. Ook zijn de voortgang en bevindingen van de toezichtactiviteiten door CEA besproken. Daarnaast heeft de commissie overleg gevoerd over actuele thema's en over de toekomst van de accountantsopleidingen met de NBA, het ministerie van Financiën, en de Autoriteit Financiële Markten (AFM).

Samenstelling commissie en secretariaat

De samenstelling van de commissie gedurende het verslagjaar was als volgt:

<u>Naam</u>	<u>Functie</u>	<u>Benoemingsperiode</u>
drs. L.E.H. Vredevoogd	voorzitter	1-10-2016 tot 1-05-2017
mw. drs. E. van Caspel RA	lid	1-1-2015 tot 1-1-2020
mw. A.M. Janssen AA MFSME	lid	1-9-2014 tot 1-9-2019
M. Koestering AA	lid/vice-voorzitter*	1-10-2016 tot 1-10-2017
H. Moesbergen AA	lid/vicevoorzitter	1-10-2011 tot 1-10-2016
H.D. Rijkse AA	lid	1-10-2016 tot 1-10-2021
prof. dr. E.H.J. Vaassen RA	lid	1-1-2015 tot 1-1-2020
prof. dr. R.G.A. Vergoossen RA	lid	1-10-2016 tot 1-10-2021

* Vanaf 1 oktober 2016

In bijlage 1 is een overzicht van de (neven)functies van de commissieleden opgenomen.

Met ingang van 1 oktober 2016 is de heer H.D. Rijkse AA benoemd als opvolger van de heer H. Moesbergen AA, wiens benoemingstermijn per 1 oktober 2016 is geëindigd. De heer Koestering AA is per 1 oktober 2016 herbenoemd voor een periode van één jaar tot 1-10-2017. De voorzitter, de heer drs. L.E.H. Vredevoogd, is tijdelijk herbenoemd voor de periode van 1 oktober 2016 tot 1 mei 2017. Per 1 mei 2017 wordt hij opgevolgd door de heer drs. H.W. te Beest.

De samenstelling en formatie van het secretariaat per einde verslagjaar was als volgt:

J.P.M.J. Leerentveld RA RE	secretaris (0,9 fte)
mevrouw drs. L.H. van Daalen-Koo	senior beleidsmedewerker (1,0 fte)
mevrouw drs. K. van Gimst	beleidsmedewerker (0,8 fte)
mevrouw F. Jochems MSC	junior beleidsmedewerker (0,8 fte)
mevrouw S. de Reuver	stafmedewerker (0,8 fte)

Financieel beheer

In september 2016 heeft CEA een begrotingswijziging bij de minister ingediend in verband met extra te verwachten kosten vanwege juridische bijstand voor het voeren van een bezwaar- en beroepsprocedure. Vanwege besparing op enkele andere kostenposten was de begrotingswijziging + € 68.750.

Het kostenniveau van CEA is ten opzichte van vorig jaar gestegen met ca. € 90.000 (+ 13%) tot in totaal € 778.987. Deze stijging komt voor rekening van zowel de bureaunkosten (+ € 56.000), de overige lasten (+ € 26.000) als de commissiekosten (+ € 8.000). De stijging van de bureaunkosten wordt verklaard door hogere personeelskosten in verband met de pensionering van een medewerker, het aantrekken van een nieuwe medewerker en doordat in 2015 de formatie niet gedurende het gehele jaar volledig bezet was. De overige lasten stijgen ten opzichte van vorig jaar vooral door de hogere kosten voor juridische bijstand in 2016. De commissiekosten zijn hoger dan vorig jaar vanwege de extra inzet voor de ontwikkeling van de nieuwe toezichtstrategie in 2016.

De kosten blijven met ca. € 36.000 (4,4%) beneden de herziene begroting. Alle kostensoorten blijven binnen de begroting. De onderschrijding van de bureaunkosten (- € 8.000) is beperkt. De onderschrijding van de commissiekosten (- € 12.000) houdt verband met een lager activiteitsniveau dan gepland. De overige lasten blijven in totaal € 15.000 onder de begroting doordat, behoudens de advieskosten, alle andere kostenposten lager zijn dan begroot. Dit komt met name omdat de inzet van betaalde deskundigen in subcommissies afgelopen jaar zeer beperkt was en de licenties voor het nieuwe documentmanagementsysteem goedkoper zijn dan verwacht.

2.2 Vaststellen van de eindtermen

2.2.1 Inleiding

CEA stelt de eindtermen vast voor de accountantsopleidingen, zowel voor het theoretische deel als voor het praktijkdeel van de opleiding. Zij neemt daarbij de beroepsprofielen (voor AA en RA) in acht. De eindtermen dienen als referentiekader voor de bachelor- en masteropleidingen, de post-initiële opleidingen en de praktijkopleidingen. Daarnaast stelt CEA op grond van het Besluit accountantsopleiding tevens eindtermen vast die betrekking hebben op het examen Nederlands recht voor deskundigen met een buitenlandse accountantskwalificatie. CEA herziet periodiek de eindtermen, zodat de vakbekwaamheidseisen van accountants blijven aansluiten op de (ontwikkelingen in de) beroepspraktijk, de verwachtingen van gebruikers van diensten van accountants en op de ontwikkelingen in het onderwijs.

2.2.2 Implementatie nieuwe eindtermen

Eind 2015 heeft CEA nieuwe eindtermen vastgesteld voor de accountantsopleidingen. Hieraan ging een zorgvuldig proces vooraf, waarin alle relevante stakeholders en vele deskundigen zijn betrokken. De nieuwe eindtermen zijn gepubliceerd in de Staatscourant (Stscrt-2015-48003) en zijn van kracht per 1 januari 2016. Gelijktijdig met de publicatie van de nieuwe eindtermen zijn ook overgangsregelingen bekend gemaakt, voor zowel de theoretische opleidingen als de praktijkopleidingen.

CEA volgt de implementatie van de nieuwe eindtermen nauwgezet. In 2016 zijn alle opleiders aan de slag gegaan met het aanpassen van de curricula en programma's aan de nieuwe eindtermen. Aan deze nieuwe eindtermen ligt een nieuw opleidingsmodel ten grondslag waarin opleiders een keuze (moeten) maken welke opleidingsvariant(en) zij wil(len) aanbieden en studenten/trainees welke opleidingsvariant zij gaan volgen. Zoals te verwachten concentreren de hbo-opleidingen zich op de invoering van de nieuwe opleidingsoriëntatie Accountancy-MKB en de universitaire opleidingen op de aanpassingen binnen de opleidingsoriëntatie Assurance. Bij de praktijkopleidingen lag in 2016 logischerwijs de prioriteit bij de invoering van de vernieuwde eindtermen voor Accountancy-MKB en de wijzigingen in de eindtermen bij Assurance. Of en in welke mate aanbieders andere opleidingsoriëntaties zullen gaan aanbieden is nu nog niet duidelijk. Een verdere toelichting op de implementatie van de nieuwe eindtermen door de verschillende aanbieders is opgenomen in de desbetreffende toezichtparagraaf.

Twee partijen hebben aan CEA laten weten dat zij zich op bepaalde punten niet kunnen vinden in de nieuwe eindtermen. CEA is met betrokken partijen in gesprek gegaan om de uiteindelijke keuze voor de nieuwe eindtermen en het gevolgde proces van totstandkoming van de nieuwe eindtermen toe te lichten. Ook is gesproken over de mogelijkheden voor verdere facilitering van de invoering van de nieuwe eindtermen.

Met een van de betrokken partijen is CEA in een procedure verwickeld bij het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBb). CEA is van mening dat tegen de eindtermen als zodanig geen bezwaar en beroep mogelijk is en voert (dienovereenkomstig) verweer. Ultimo 2016 is de procedure nog aanhangig bij het CBb. CEA heeft verzocht om versnelde behandeling door het CBb, omdat opleidingen bezig zijn met het implementeren van de nieuwe eindtermen. Het CBb heeft ingestemd met dit verzoek om versnelde behandeling. De zitting bij het CBb vindt medio maart 2017 plaats, waarna naar verwachting nog voor de zomer 2017 uitspraak zal worden gedaan. CEA ziet de uitkomsten van de procedure met vertrouwen tegemoet.

Met de introductie van nieuwe eindtermen heeft CEA ook een kaderregeling vastgesteld voor de overgang van de oude naar de nieuwe eindtermen. Daarin wordt geregeld en gefaciliteerd hoe deze overgang kan plaatsvinden en zijn ook termijnen bepaald tot wanneer studenten en trainees nog op basis van de oude eindtermen kunnen afstuderen. Alle opleidingen is verzocht, binnen de kaderregeling, een eigen overgangsregeling vast

te stellen. De inhoud van de overgangsregelingen op opleidingsniveau, voor zover reeds beschikbaar, zijn door CEA getoetst.

2.2.3 Onderhoud eindtermen 2016

De nieuwe eindtermen accountantsopleidingen 2016 zijn beperkt in omvang, generiek van aard en in de vorm van competenties beschreven. Daardoor zijn de eindtermen minder onderhevig aan veranderingen in regelgeving en beroepspraktijk en van maatschappelijke ontwikkelingen. Periodiek zal CEA bepalen of en zo ja, welke aanpassingen van de eindtermen gewenst zijn. Daarvoor zal CEA zich laten adviseren door een adviescommissie in de vorm van een 'redactieraad' die zal bestaan uit vakdeskundigen en beroepsbeoefenaren uit de praktijk. In 2017 zal begonnen worden met de instelling van de redactieraad die naar verwachting in 2018 haar eerste advies aan CEA zal uitbrengen.

2.2.4 Eindtermen Nederlands recht voor buitenlandse deskundigen

In haar vergadering van 3 februari 2016 heeft CEA ook nieuwe eindtermen voor het examen Nederlands recht voor deskundigen met een buitenlands getuigschrift vastgesteld. Deze eindtermen zijn gelijk aan de eindtermen Nederlands recht zoals die voor Nederlandse accountantsopleidingen gelden. De nieuw vastgestelde eindtermen zijn op 26 februari 2016 gepubliceerd in de Staatscourant en tevens beschikbaar gesteld via de [website](#).

2.3 Aanwijzen theoretische opleidingen en toezicht op de eindtermen

2.3.1 Herijking toezichtkader

De commissie heeft eind 2015 een start gemaakt om te komen tot een herijking van haar toezichtkader. CEA heeft op grond van het toezichtkader dat zij in 2008 heeft vastgesteld twee ronden van aanwijzing van alle theoretische opleidingen uitgevoerd. In 2015 heeft een externe evaluatie door het bureau AEF van het functioneren van CEA plaatsgevonden. Met ingang van 1 januari 2016 zijn de nieuwe eindtermen voor de theoretische opleiding en de praktijkopleiding in werking getreden. Deze ontwikkelingen vormden een goede aanleiding voor CEA om haar werkwijze tegen het licht te houden en om te bezien of en hoe ze haar toezicht kan verbeteren.

Het (her)definiëren van haar missie, visie en kernwaarden eind 2015 vormde een belangrijke eerste stap. CEA heeft 2016 benut om op grond daarvan haar nieuwe toezichtstrategie voor de theoretische opleidingen en de praktijkopleidingen nader uit te werken. Bij de ontwikkeling hiervan heeft CEA zich (eveneens) laten begeleiden door het bureau AEF. Ook heeft CEA bij de totstandkoming van de nieuwe toezichtstrategie haar belanghebbenden, de opleidingen, geconsulteerd. Op 14 december 2016 heeft de commissie, het nieuwe toezichtkader voor de theoretische opleidingen met daarbij behorende beleidsregels en -richtlijnen vastgesteld en in de Staatscourant gepubliceerd (Stscrt-2016-70670). Deze zijn per 1 januari 2017 in werking getreden.

De uitgangspunten van het nieuwe toezichtkader van CEA zijn gefundeerd vertrouwen, het geven van een aanwijzing van opleidingen voor onbepaalde duur in combinatie met de uitvoering van doorlopend risicogericht toezicht. Met het begrip 'gefundeerd vertrouwen' wil CEA uitdrukking geven aan het vertrouwen dat zij heeft in opleidingen die gedurende een reeks van jaren hebben laten zien dat de kwaliteit van de opleiding, en daarmee de borging van de eindtermen, op orde is. Tot op heden maakte CEA geen (substantieel) onderscheid in de intensiteit van het toezicht op opleidingen. CEA wil met de nieuwe toezichtstrategie scherper onderscheid maken in de intensiteit van toezicht en dat toezicht meer op de inhoud en uitkomsten van de opleiding richten. Daar waar opleidingen aantoonbaar verantwoordelijkheid nemen, een actieve kwaliteitshouding hebben en actief informatie verstrekken, kan het toezicht van CEA minder intensief zijn. Het toezicht van CEA zal zich dan kunnen beperken tot het periodiek beoordelen van een basisset aan informatie en het voeren van beleidsgesprekken. Daar waar CEA op basis van de bevindingen uit haar toezicht meer reden heeft tot zorg over een opleiding zal

CEA de intensiteit van haar toezicht verhogen. In de nieuwe beleidsregels en het nieuwe toezichtkader theoretische opleiding beschrijft CEA uitgangspunten, criteria en instrumenten op grond waarvan CEA beoordeelt of en welke risico's zich voordoen bij een opleiding en welke toezichtactiviteiten ze op grond daarvan kan ondernemen.

CEA is van oordeel dat zij met deze gedifferentieerde benadering de kwaliteit van haar toezicht zal verhogen. Verwacht wordt dat de uitvoeringslast voor opleidingen die onder het normale toezichtregime vallen zal verminderen. Tegelijkertijd zal de capaciteit van CEA anders en effectiever worden ingezet en zal CEA haar toezicht vooral kunnen focussen op risico's en noodzaak tot verbetering.

2.3.2 Ontwikkelingen accreditatie initiële accountancyopleidingen

CEA heeft in 2016 de verdere ontwikkeling van het accreditatiestelsel gevolgd. De aanpassingen in het accreditatiestelsel kunnen consequenties hebben voor het toezicht op de eindtermen in de initiële (accountancy-)opleidingen en daarmee voor het toezicht door CEA. CEA heeft met de NVAO afgesproken dat zij steunt op de beoordeling van de initiële opleidingen door de NVAO. Het ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap heeft in 2016 een concept AMvB opgesteld die de uitvoering van een pilot Instellingsaccreditatie mogelijk maakt. De NVAO zal in het kader van de pilot geen inhoudelijke beoordeling van een opleiding meer uitvoeren; de verantwoordelijkheid hiervoor ligt geheel bij de instelling. Voor het toezicht van CEA is evenwel van belang dat de instelling zorg draagt voor een voldoende 'onafhankelijk' oordeel over de inhoud van de initiële accountantsopleiding (dekking eindtermen) in het geval een accountantsopleiding deelneemt aan de pilot. CEA zal monitoren of en welke accountancyopleidingen mee doen aan de instellingsaccreditatie en zo nodig nadere afspraken maken met de NVAO, resp. de opleiding (in het kader van het doorlopend toezicht).

2.3.3. *Aanwijzen en toezicht eindtermen AA-opleidingen*

In februari 2016 heeft CEA de reikwijdte van de aanwijzingen van Avans+, HAN en Saxion Hogeschool uitgebreid, in verband met het voortzetten van de voormalige NBA-beroepsopleiding AA onder hun reguliere aanwijzing. In maart 2016 heeft CEA de aanwijzing voor het efficiëntieprogramma BE-AC van Hogeschool Zuyd ingetrokken vanwege de beslissing van Hogeschool Zuyd om het efficiëntieprogramma BE-AC binnen de reguliere, geaccrediteerde bacheloropleiding AC aan te bieden.

In juli 2016 heeft CEA een aanwijzing verstrekt aan een nieuwe AA-opleiding in Nederland van een nieuwe opleider, te weten Full Finance. Full Finance is met ingang van september 2016 gestart met de opleiding Accountancy-MKB op basis van de nieuwe eindtermen. Zoals gebruikelijk bij nieuwe opleidingen, zal CEA enige tijd na ingangsdatum van de aanwijzing beoordelen hoe de opleiding in de praktijk functioneert.

In 2016 heeft CEA de aanwijzing van de AA-opleiding van Markus Verbeek Praehop, hbo A&A, Hogeschool Utrecht en de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden verlengd tot en met 31 december 2018. CEA heeft de aanvragen beoordeeld op basis van de toen geldende beleidsregels en toezichtkader. CEA heeft daartoe schriftelijke informatie opgevraagd en met enkele opleidingen ook beleidsgesprekken gevoerd. De aanwijzing van hbo A&A is op verzoek ook uitgebreid met een locatie buiten Nederland, te weten Curaçao en Aruba. De Leidse Onderwijsinstellingen (LOI) heeft aangegeven de postbachelor AA-opleiding in het studiejaar 2016/17 af te bouwen. CEA heeft besloten, in verband met de afbouw voor de zittende studenten, de aanwijzing van de LOI te verlengen tot en met 31 december 2017. Waar nodig zal CEA in 2017 follow-up geven op specifieke bevindingen bij de betreffende opleidingen.

Dit jaar heeft conform planning een quickscan plaatsgevonden bij de AA-opleidingen verenigd in het AC-Scholenoverleg. Deze quickscan bestond uit algemene vragen over de ontwikkelingen binnen de opleiding, vragen naar de uitvoering van afgesproken verbetermaatregelen bij individuele opleidingen en vragen over de aanpak van de implementatie van de nieuwe eindtermen. CEA zal in 2017 waar nodig follow up geven aan de uitkomsten uit de quickscan.

De opleidingen verenigd in het AC-Scholenoverleg hebben met de invoering van de nieuwe eindtermen gezamenlijk besloten prioriteit te geven aan de ontwikkeling van de AA-opleiding met oriëntatie Accountancy-MKB. Het merendeel van de opleidingen zal per september 2017 de vernieuwde opleiding aanbieden. Een enkele opleiding is reeds per september 2016 gestart en een enkele opleiding overweegt per februari 2017 te starten. ACS-opleidingen hebben begin 2016 gezamenlijk afspraken gemaakt over de verdeling van de eindtermen over de initiële en post-initiële opleiding (de zogenaamde 'knip'). ACS heeft tevens een stuurgroep en werkgroepen ingericht om, op grond van de 'knip', het curriculum en de toetsing van de opleiding Accountancy-MKB verder te ontwikkelen. ACS heeft aan CEA een overgangsregeling ter beoordeling voorgelegd waaruit blijkt dat voor behaalde kernvakken op eindniveau uit het 'oude' programma, vrijstelling wordt verleend voor bepaalde modules in het 'nieuwe' programma. Aangezien het curriculum nog in ontwikkeling is kan CEA pas vanaf 2017 beoordelen of met de voorgestelde vrijstellingen de eindtermen voldoende worden geborgd.

In de bestaande samenwerkingsverbanden ter zake van de ontwikkeling van curricula en examens binnen het hbo, ACS en de VAAC, treden veranderingen op. Door veranderende eisen van CEA met betrekking tot de toetsing van de eindtermen, mutaties in de samenwerkingsverbanden en een verschil in tempo qua invoering van de nieuwe eindtermen, ontstaan nieuwe samenwerkingen. De (bestaande) samenwerkingen in het hbo dragen volgens CEA bij aan de kwaliteit van de AA-opleidingen als geheel. In het licht van de dalende instroom en daardoor kleinschalige opleidingen, is samenwerking welhaast een voorwaarde voor kwalitatief goede opleidingen. CEA volgt de ontwikkelingen op dit punt in het hbo nauwgezet en blijft samenwerking stimuleren.

2.3.4. Aanwijzen en toezicht eindtermen RA-opleidingen

In 2016 hebben er geen aanwijzingsactiviteiten plaatsgevonden bij RA-opleidingen. Wel heeft CEA een beleidsgesprek gevoerd met de Europese en Internationale variant van de RA-opleiding van Tilburg University. De aanwijzing van Tilburg University was eerder met deze opleidingsvarianten uitgebreid en het is gebruikelijk om na enige tijd door middel van een beleidsgesprek na te gaan hoe die nieuwe opleidingsvarianten functioneren.

Voor het toezicht op de naleving van de implementatie van de nieuwe eindtermen en de overgangsregeling is in 2016 een vragenlijst aan alle RA-opleidingen gestuurd. Bijna alle opleidingen bieden de postmaster met oriëntatie Assurance op basis van de nieuwe eindtermen reeds vanaf het studiejaar 2016/17 aan. Twee RA-opleidingen starten vanaf september 2017 hiermee. Alle opleidingen concentreren hun inspanningen op de aanpassingen van het curriculum van de Assurance-opleiding. Of RA-opleidingen in de toekomst mogelijk ook nog andere opleidings oriëntaties zullen gaan aanbieden, is nu nog niet te zeggen.

CEA vond het niet noodzakelijk om in 2016 aanvullende toezichtactiviteiten uit te voeren bij de RA-opleidingen. Wel heeft CEA het belang van juiste en tijdige voorlichting aan studenten over de overgang naar de nieuwe eindtermen benadrukt. Daarover ontving CEA in 2016 diverse vragen van studenten. De meeste RA-opleidingen hebben inmiddels een overgangsregeling vastgesteld, die past binnen de kaderregeling van CEA. Enkele opleidingen zijn nog bezig met het opstellen van zo'n overgangsregeling en zullen die nog ter beoordeling aan CEA voorleggen.

Een overzicht van alle aangewezen AA- en RA-opleidingen per 31 december 2016 is opgenomen in bijlage 3 van dit jaarverslag. Een actueel overzicht van alle aangewezen opleidingen is tevens te vinden op de [website](#).

2.4 Toetsen van de eindtermen van de praktijkopleidingen

CEA toetst jaarlijks of de praktijkopleiding (AA en RA) voldoet aan de eindtermen. Overeenkomstig de herijking van de nieuwe toezichtstrategie heeft CEA in 2016 ook voor het toezicht op de praktijkopleiding nieuwe beleidsregels geformuleerd en het toezichtkader geactualiseerd. Deze zullen begin 2017 in de Staatscourant worden gepubliceerd en formeel in werking treden.

Voor het toezicht op de eindtermen van de praktijkopleiding is de Raad voor de Praktijkopleidingen (de RPO) het aanspreekpunt voor CEA. De RPO heeft mandaat van het bestuur van de NBA om de praktijkopleiding te (doen) verzorgen. Gefundeerd vertrouwen vormt, net als bij de theoretische opleidingen, de basis van het toezicht door CEA. Dit betekent dat CEA haar toezicht in beginsel zal baseren op het stelsel van kwaliteitsbeheersing dat de RPO voor de praktijkopleiding heeft ingericht. Alleen wanneer dit stelsel van kwaliteitsbeheersing onvoldoende informatie biedt voor het toezicht door CEA, zal CEA desgewenst ook bij andere actoren van de praktijkopleiding informatie kunnen uitvragen. Gefundeerd vertrouwen betekent ook dat de risico's en bevindingen (uit het verleden) de aard, omvang en frequentie van de toezichtactiviteiten bepalen. In beginsel vindt er minimaal éénmaal per jaar overleg plaats tussen CEA en de RPO over de stand van zaken omtrent de uitvoering van de praktijkopleiding en de bevindingen uit het toezicht door CEA. Verder is er periodiek overleg op bureau niveau om de voortgang en overeengekomen afspraken te monitoren. In aanvulling hierop kan CEA indien nodig inlichtingen inwinnen middels een schriftelijke uitvraag of een thema-onderzoek.

Voor de uitvoering van haar toezicht in 2016 heeft CEA een werkplan opgesteld en met de RPO gedeeld. Dit werkplan is mede gebaseerd op de Planning & Control-cyclus 2016 van de RPO. CEA heeft in 2016 periodiek overleg met de RPO op bureau niveau gevoerd en een voorlichtingsbijeenkomst bijgewoond voor functionarissen verantwoordelijk voor de kwaliteitsborging van de praktijkopleiding. Verder heeft CEA schriftelijke informatie bij de RPO uitgevraagd en geanalyseerd. Er zijn in 2016 (in lijn met de nieuwe toezichtstrategie op basis van gefundeerd vertrouwen) geen examens bijgewoond en de

commissie vond het ook niet noodzakelijk om visitaties van stagebureaus door de RPO bij te wonen. Er bestond ook geen aanleiding voor het uitvoeren van een themaonderzoek. De bevindingen van het toezicht door CEA (zie hieronder) zijn tussentijds aan de RPO teruggekoppeld en in het bestuurlijk overleg in het najaar van 2016 met de RPO besproken. In maart 2017 zal CEA haar definitieve bevindingen over het toezicht op de eindtermen van de praktijkopleiding over 2016 met de RPO bespreken en vaststellen.

Zoals verwacht vormde 2016 voor de RPO het jaar van de transitie waarin het nieuwe kwaliteitsbeleid is uitgevoerd en de focus lag op de implementatie van de nieuwe eindtermen. CEA heeft de uitvoering hiervan en voortgang hierin nauwlettend gevolgd en oordeelt positief over de bereikte resultaten.

Zo heeft de RPO in 2016 veel aandacht en prioriteit gegeven aan de implementatie van het nieuwe opleidingsmodel op basis van de nieuwe eindtermen alsmede een nieuw toetsmodel voor de oriëntaties Assurance en Accountancy-MKB. Om de realisatie van de eindtermen, inclusief de urennorm op trainee-niveau inzichtelijk te maken heeft de RPO ten behoeve van de stagebureaus, praktijkbegeleiders en beoordelaars een digitale tool ontwikkeld. De implementatie volgt begin 2017. Met de implementatie van de nieuwe eindtermen zijn de praktijkopleidingen voor AA en RA geharmoniseerd en zijn voorts mogelijkheden gecreëerd voor verdere integratie van theorie en praktijk. Het nieuwe kwaliteitsbeleid en toezichtprotocol met uniforme kaders, processen en procedures heeft volgens de RPO in 2016 tot een meer gestructureerde en efficiëntere aanpak van de kwaliteitsborging geleid. De RPO zal het stelsel van kwaliteitsbeheersing begin 2017 evalueren en bepalen welke aanpassingen nodig zijn gezien het nieuwe opleidings- en toetsmodel van de praktijkopleiding.

De RPO is, in samenwerking met vertegenwoordigers van theoretische opleiders, in 2016 gestart met de ontwikkeling van het nieuwe, geïntegreerde slotexamen voor de opleiding Assurance. Hierover heeft op gezette tijden afstemming met CEA plaatsgevonden.

CEA heeft vastgesteld dat de nieuwe eindtermen in de opzet van het nieuwe opleidings- en toetsmodel van de praktijkopleiding adequaat zijn geborgd. De uitkomsten van het toezicht over 2016 tot zover, geven CEA ook geen reden om te twijfelen aan de realisatie van de eindtermen in de praktijkopleiding AA en RA. Er zijn door de RPO ook geen incidenten dienaangaande gemeld.

2.5 Afgeven verklaringen van vakbekwaamheid

CEA heeft in het verslagjaar geen verklaringen van vakbekwaamheid verstrekt. Zij heeft één aanvraag ontvangen, maar de betreffende kandidaat is geadviseerd eerst een voorlopig oordeel aan te vragen, omdat deze nog niet de wettelijk verplichte examens had afgelegd, waardoor CEA geen verklaring van vakbekwaamheid kan afgeven. De aanvraag is buiten behandeling geplaatst.

In totaal heeft CEA dit jaar tien verzoeken voor een voorlopig oordeel ontvangen. Op vier verzoeken heeft de commissie positief beslist, op twee verzoeken heeft de commissie negatief beslist, één verzoek is buiten behandeling geplaatst en twee verzoeken zijn, omdat zij niet volledig waren, niet in behandeling genomen. Op dit moment is er nog één verzoek voor een voorlopig oordeel in behandeling.

Daarnaast heeft het secretariaat verschillende informatieverzoeken van potentieel geïnteresseerde buitenlandse accountants beantwoord. Ook heeft CEA twee voorlichtingsbijeenkomsten georganiseerd bij een accountantskantoor, waarvan een aantal medewerkers voornemens is een aanvraag voor een verklaring van vakbekwaamheid bij CEA in te dienen. Daartoe zullen betreffende medewerkers eerst een voorlopig oordeel bij CEA aanvragen. Omdat het secretariaat van CEA niet in staat is om een grote hoeveelheid aanvragen in een keer te behandelen, zijn met het betreffende kantoor afspraken gemaakt over de te volgen werkwijze.

De wettelijke bepaling waarin het afgeven van verklaringen van vakbekwaamheid is geregeld (artikel 54, eerste lid, onder a, Wab) is in 2016 gewijzigd in verband met de invoering van de nieuwe EU Auditrichtlijn. Het is voor in het buitenland gekwalificeerde accountants nu ook mogelijk om direct op basis van een verklaring van vakbekwaamheid, zonder inschrijving als AA of RA, als externe accountant in het register van de AFM te worden ingeschreven. CEA heeft haar beleidsregels en informatievoorziening met betrekking tot het afgeven van verklaringen van vakbekwaamheid aangepast aan de nieuwe bepaling.

Sinds haar oprichting per 1 oktober 2006 heeft CEA de wettelijke taak om verklaringen van vakbekwaamheid af te geven aan personen met een buitenlandse accountantsopleiding/-kwalificatie. Kandidaten die in aanmerking willen komen voor een verklaring van vakbekwaamheid moeten daarvoor eerst de wettelijk verplichte examens Nederlands recht en gedrags- en beroepsregels voor accountants behalen, die door de NBA worden verzorgd. Naar aanleiding van een advies van AEF uit 2015 hebben CEA en de NBA afgelopen jaar overleg gevoerd over de uitvoering van deze taken. Mede op grond van de ervaringen met de uitvoering van deze taken hebben CEA en de NBA gezamenlijk geconcludeerd dat het de voorkeur heeft om beide taken volledig bij de NBA te beleggen. Daarom is eind 2016 een formeel verzoek bij de minister ingediend voor overdracht van de bevoegdheid tot het afgeven van verklaringen van vakbekwaamheid van CEA aan de NBA. De verwachting is dat de minister in de eerste helft van 2017 hierover een besluit zal nemen.

3. Vooruitblik en begroting 2017

De aanwijzingen van alle acht RA-opleidingen in Nederland lopen eind 2017 af. CEA zal, op basis van de nieuwe beleidsregels en in lijn met de nieuwe toezichtstrategie, de opleidingen opnieuw beoordelen. CEA zal vervolgens besluiten of de RA-opleidingen in aanmerking komen voor een nieuwe aanwijzing voor onbepaalde duur en in welke risicocategorie van toezicht de opleidingen vallen.

Uit hoofde van het doorlopende toezicht op de naleving van de eindtermen voert CEA toezicht uit op de aangewezen AA-opleidingen. Over de aard van de uit te voeren toezichtactiviteiten en thema's in haar toezicht informeert CEA de opleidingen begin 2017 via een jaarbericht. De commissie volgt voorts de implementatie van de nieuwe eindtermen door opleidingen nauwgezet, alsmede de ontwikkelingen qua samenwerking binnen het hbo. Verder worden de bestaande generieke vrijstellingsregelingen in het hbo aangepast aan de nieuwe eindtermen en zal in samenwerking met AC- en BE-opleidingen een generieke vrijstellingsregeling voor afgestudeerden hbo-BE worden ontwikkeld.

Begin 2017 rondt CEA het toezicht op de eindtermen van de praktijkopleidingen uit 2016 af. Dan start tevens het reguliere toezicht op de eindtermen voor de praktijkopleiding 2017. Behalve de veranderingen in het kwaliteitsbeleid voor de nieuwe praktijkopleiding volgt en beoordeelt CEA in 2017 de (verdere) invulling van de overgangsregeling, de invoering van de eindtermen van de nieuwe opleidingsoriëntatie Accountancy-Finance en het geïntegreerd slotexamen. Ook zal CEA de implementatie van het nieuwe opleidingsmodel en toetsmodel van de praktijkopleiding monitoren en beoordelen.

Verder staan er in 2017 nog een aantal specifieke projecten in de planning. Dat betreft het uitwerken van de nieuwe toezichtstrategie, waaronder het uitwerken van nieuwe toezichtinstrumenten, een communicatieplan en trainings- en ontwikkelactiviteiten. Voorts zullen in het kader van het programma "Digitaal 2017" de producten en processen van CEA kritisch tegen het licht worden gehouden en wordt de website van CEA vernieuwd. Het eind 2016 vastgestelde archiefbeleid wordt geïmplementeerd en CEA implementeert ook een nieuwe elektronische vergadertool.

Begroting 2017

De begroting 2017 van de Commissie Eindtermen Accountantsopleiding is vastgesteld in de vergadering van 9 maart 2016 en aangepast in de vergadering van 7 september 2016. De minister van Financiën heeft op 19 december 2016 ingestemd met de begroting 2017. De begroting 2018 wordt pas na vaststelling van dit jaarverslag opgesteld en bij het ministerie van Financiën ingediend.

	Begroting 2017
Baten	
<i>Doorbelasting aan beroepsorganisaties</i>	876.000
<i>Rentebaten</i>	0
Totaal baten	876.000
Lasten	
<i>Bureaunkosten (doorbelast door NBA)</i>	601.500
<i>Commissiekosten</i>	
Vergoeding commissieleden	85.000
Reis- en verblijfkosten	12.000
<i>Totaal commissiekosten</i>	97.000
<i>Overige lasten</i>	
Vergoeding subcommissies	20.000
Vergaderkosten	5.000
Advieskosten	100.000
Implementatie Digitaal 2017	40.000
Overige kosten	12.500
<i>Totaal overige lasten</i>	177.500
Totaal lasten	876.000
Saldo baten minus lasten	0

Amsterdam, 15 februari 2017

L.E.H. Vredevoogd
Voorzitter

M. Koesting AA
Vice-voorzitter

H.D. Rijkse AA
Lid

mevrouw drs. E. van Caspel RA
Lid

prof. dr. E.H.J. Vaassen RA
Lid

mevrouw A.M. Janssen AA MFSME
Lid

prof. dr. R.G.A. Vergoossen
RA
Lid

4. Jaarrekening 2016

Balans

	2016	2015		2016	2015
	€	€		€	€
Activa			Passiva		
Vorderingen	277	814	1 Voorzieningen	25.000	- 3
Bank	75.514	311.800	2 Kortlopende schulden	50.791	312.614 4
	<u>75.791</u>	<u>312.614</u>		<u>75.791</u>	<u>312.614</u>

Staat van baten en lasten

	1-1-2016 t/m 31-12-2016 €	Herziene begroting 2016 €	1-1-2015 t/m 31-12-2015 €
Baten			
Bijdrage beroepsorganisatie	778.710	814.500	688.020 5
Financiële baten	277	250	814 6
Totaal baten	<u>778.987</u>	<u>814.750</u>	<u>688.834</u>
Lasten			
Bureaunkosten	566.894	575.000	511.262 7
Commissiekosten	84.912	97.250	76.424 8
Overige lasten	127.181	142.500	101.148 9
Totaal lasten	<u>778.987</u>	<u>814.750</u>	<u>688.834</u>
Saldo van baten en lasten	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>

TOELICHTING

Algemeen

De Commissie Eindtermen Accountantsopleiding is een bij wet ingesteld zelfstandig bestuursorgaan. De commissie is ingesteld per 1 oktober 2006. De taken van de commissie zijn met ingang van 1 januari 2013 geregeld in de Wet op het accountantsberoep en omvatten:

- het vaststellen van de eindtermen voor de accountantsopleidingen in Nederland;
- het aanwijzen van de opleidingen die het theoretisch deel van de accountantsopleiding geheel of gedeeltelijk verzorgen, voor zover deze opleidingen niet zijn geaccrediteerd overeenkomstig de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek;
- het toetsen van de praktijkopleiding aan de mate waarin wordt voldaan aan de eindtermen;
- het afgeven van verklaringen van vakbekwaamheid.

Het boekjaar 2016 loopt van 1 januari 2016 tot en met 31 december 2016. Als vergelijkende cijfers zijn de gegevens van het boekjaar 2015 opgenomen.

De Minister van Financiën heeft, overeenkomstig artikel 53, lid 2 van de Wab, op 10 november 2015 ingestemd met de oorspronkelijke begroting 2016 van CEA. Per 19 december 2016 heeft de minister ingestemd met de herziene begroting 2016. In de toelichting per post van de staat van baten en lasten worden de cijfers over 2016 zowel geanalyseerd ten opzichte van de begrote bedragen als de werkelijke bedragen van 2015.

Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening

De jaarrekening is opgesteld volgens Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 640 'Organisaties zonder winststreven'. De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende grondslag voor de specifieke balanspost anders wordt vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen geamortiseerde kostprijs. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Grondslagen voor de bepaling van het resultaat

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Baten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd.

De in de jaarrekening verantwoorde bureaunkosten betreffen de werkelijke door de NBA doorbelaste kosten voor:

- de medewerkers van het secretariaat (bruto salarissen, sociale lasten, pensioenlasten, reiskosten en kosten van opleidingen) verhoogd met een opslag voor HRM;
- huur, werkplekkosten en kosten salarisadministratie per medewerker;
- andere diensten zoals catering, porti, telefoon, parkeerkosten, beheer website en licenties voor gebruik van een document management systeem.

Balans op 31 december

	31-12-2016	31-12-2015
	€	€
ACTIVA		
<u>(1) Vorderingen</u>		
Nog te ontvangen rentebaten over boekjaar	277	814
	<hr/>	<hr/>
Totaal vorderingen per 31 december	277	814
	<hr/>	<hr/>
Betreft de rentebaten over het boekjaar van de zakelijke spaarrekening die de commissie bij de ING Bank N.V. aanhoudt.		
<u>(2) Bank</u>		
Betaalrekening	2.093	188.693
Spaarrekening	73.421	123.107
	<hr/>	<hr/>
Totaal banksaldi per 31 december	75.514	311.800
	<hr/>	<hr/>

De commissie beschikt regelmatig over overtollige liquide middelen, zijnde het verschil tussen de ontvangen voorschotten van de beroepsorganisatie in de bijdrage van de lasten van de commissie en de betaalde lasten. De overtollige liquide middelen worden tijdelijk op een zakelijke spaarrekening gezet. Het saldo per 31 december 2016 betreft in belangrijke mate het verschil tussen de ontvangen voorschotten en de werkelijke lasten over 2016. De hoogte van het saldo per 31 december 2015 wordt met name verklaard doordat eind 2015 de bijdrage voor het eerste kwartaal van 2016 reeds was ontvangen en de ontvangen voorschotten in 2015 de werkelijke lasten overstijgen.

PASSIVA

(3) Voorzieningen

Voorziening procedure	25.000	-
	<hr/>	<hr/>
Totaal voorzieningen per 31 december	25.000	-
	<hr/>	<hr/>

De commissie heeft een voorziening getroffen voor de te verwachten kosten in 2017 voor juridische bijstand bij een beroepsprocedure die ultimo 2016 aanhangig was bij het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBb). In de loop van 2016 is door een partij een procedure bij het CBb aangespannen die zich in essentie richt tegen het besluit tot vaststelling van de nieuwe eindtermen 2016. De commissie verweert zich en laat zich hierbij bijstaan door een advocaat. De zitting is gepland voor 14 maart 2017. De kosten van juridische bijstand die in 2017 ten tijde van het opmaken van de jaarrekening al zijn gemaakt voor het opstellen van een verweerschrift en die zijn te verwachten voor het optreden ter zitting, zijn als voorziening procedure verantwoord. De voorziening is gewaardeerd tegen nominale waarde.

	31-12-2016 €	31-12-2015 €
Mutatieoverzicht voorziening procedure		
Stand per 1 januari	-	-
Toevoeging aan de voorziening	25.000	-
Ottrekking aan de voorziening	-	-
	<hr/>	<hr/>
Stand per 31 december	25.000	-
	<hr/>	<hr/>
<u>(4) Kortlopende schulden</u>		
Verschuldigd aan beroepsorganisatie over het boekjaar	40.217	116.704
Vooruitontvangen bijdrage beroepsorganisatie	-	186.500
Nog te betalen honoraria	4.530	4.515
Nog te betalen bedragen	408	395
Nog te ontvangen facturen	5.636	4.500
	<hr/>	<hr/>
Totaal per 31 december	50.791	312.614
	<hr/>	<hr/>
Verschuldigd aan beroepsorganisatie over het boekjaar		
Het verloop van de post was als volgt:		
Saldo verschuldigd aan op 1 januari	116.704	55.320
Betaling	(116.704)	(55.320)
Bijdrage in de lasten van het boekjaar	(778.710)	(688.020)
Ontvangen voorschotbijdragen	814.500	775.380
Eindafrekening bureaunkosten	3.014	27.905
Nog te betalen bureaunkosten	1.413	1.439
	<hr/>	<hr/>
Saldo op 31 december	40.217	116.704
	<hr/>	<hr/>

CEA brengt elk kwartaal, bij wijze van voorschot, de begrote lasten van de CEA in rekening aan de beroepsorganisatie. De afrekening vindt plaats op basis van de werkelijke lasten volgens de vastgestelde jaarrekening. Per 31 december 2016 is € 35.790 te veel in rekening gebracht aan de beroepsorganisatie.

Per 31 december 2015 was de voorschotbijdrage van de beroepsorganisatie voor het eerste kwartaal van 2016 ad € 186.500 vooruitontvangen. Dit verklaart het relatieve hoge saldo van deze post ultimo 2015. Voorts is het te veel ontvangen bedrag aan voorschotten van de NBA in 2016 lager dan in 2015.

Staat van baten en lasten over 2016

	1-1-2016 t/m 31-12-2016 €	Herziene begroting 2016 €	1-1-2015 t/m 31-12-2015 €
--	------------------------------------	------------------------------------	------------------------------------

BATEN

(5) Bijdrage beroepsorganisatie

Wettelijk is bepaald dat de lasten van de commissie worden gedragen door de Nederlandse beroepsorganisatie van Accountants (NBA).

Totaal bijdrage beroepsorganisatie	778.710	814.500	688.020
------------------------------------	---------	---------	---------

In verband met extra juridische kosten vanwege onvoorziene juridische bijstand in verband met een bezwaar- en beroepsprocedure heeft CEA in de tweede helft van 2016 een begrotingswijziging van + € 68.500 ingediend, waarmee de minister heeft ingestemd.

(6) Financiële baten

Rentebaten	277	250	814
------------	-----	-----	-----

Dit betreft de rentebaten van de zakelijke spaarrekening zoals die bij de ING Bank N.V. wordt aangehouden. De rentebaten liggen op begroot niveau. De rentebaten zijn lager dan 2015 vanwege een lager gemiddeld rentepercentage. Het rentepercentage ultimo 2016 is vrijwel nul (0,07%).

(7) Bureaukosten

Doorberekende bureaukosten NBA	566.894	575.000	511.262
--------------------------------	---------	---------	---------

Betreft de met de NBA verrekende personeelskosten van de secretaris (0,9 fte), drie beleidsmedewerkers (2,6 fte) en een stafmedewerker (0,8 fte). Voorts zijn hierin de kosten van huur, werkplekken, opleidingen, HRM en overige diensten opgenomen, die worden doorberekend per werkplek respectievelijk op basis van werkelijke kosten. De kosten worden bij wijze van voorschot aan CEA doorberekend, waarbij achteraf, op basis van de werkelijke kosten, een nacalculatie plaatsvindt. De afrekening bureaukosten over 2016 bedraagt € 3.014 (2015: € 29.344).

De bureaukosten liggen op het niveau van de begrote kosten. De kosten zijn hoger dan vorig jaar vanwege (extra) kosten van pensionering van een bureaumedewerker en kosten die verband houden met indiensttreding van een nieuwe medewerker, alsmede doordat in 2015 het secretariaat niet gedurende het hele jaar een volledige bezetting kende.

	1-1-2016 t/m 31-12-2016 €	Herziene begroting 2016 €	1-1-2015 t/m 31-12-2015 €
<u>(8) Commissiekosten</u>			
Vergoeding commissieleden	78.062	88.750	66.140
Reis- en verblijfkosten	6.850	8.500	10.284
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Totaal	84.912	97.250	76.424
	<hr/>	<hr/>	<hr/>

Betreft vacatiegeldvergoeding en reis- en onkostenvergoedingen van de commissieleden voor de vergaderingen en andere bijeenkomsten van de CEA.

De commissiekosten zijn lager dan begroot omdat er minder (aanwijzings- en toezicht)activiteiten zijn uitgevoerd dan begroot. CEA heeft, met het oog op de ontwikkeling van haar nieuwe toezichtstrategie en de implementatie van de nieuwe eindtermen door de theoretische opleidingen, haar toezichtactiviteiten in 2016 beperkt tot de strikt noodzakelijke activiteiten, zoals het aanwijzen van opleidingen waarvan de aanwijzing in 2016 afliep. De stijging van vergoeding voor commissieleden ten opzichte van 2015 wordt met name verklaard door de extra activiteiten in verband met de ontwikkeling van de nieuwe toezichtstrategie van CEA.

Vanwege toezichtactiviteiten voor de aangewezen opleidingen op Curaçao in 2015, zijn de reis- en verblijfkosten in 2016 beduidend lager dan in 2015. In 2016 hebben geen toezichtactiviteiten op locatie buiten Nederland plaatsgevonden.

(9) Overige lasten

Advieskosten	108.036	105.000	57.273
Vergoeding subcommissies	408	10.000	31.478
Vergaderkosten	3.971	5.000	4.940
Invoering en exploitatie digitaal dossier	5.175	10.000	-
Diverse kosten	9.591	12.500	7.457
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Totaal	127.181	142.500	101.148
	<hr/>	<hr/>	<hr/>

De overige lasten blijven beneden de (herziene) begroting doordat een aantal overige lasten, zoals vergoeding subcommissies, invoering en exploitatie digitaal dossier en overige kosten lager zijn dan voorzien.

De overige lasten zijn hoger dan vorig jaar, met name vanwege hogere advieskosten. De advieskosten zijn in 2016 beduidend hoger vanwege rechtsbijstand voor een juridische procedure en advies met betrekking tot de ontwikkeling van de nieuwe toezichtstrategie. In 2015 betroffen de advieskosten de kosten van de externe evaluatie naar het functioneren van CEA en juridisch advies met betrekking tot de behandeling van diverse wob-verzoeken.

De vergoeding voor subcommissies is ten opzichte van 2015 sterk gedaald. De kosten in 2015 hielden verband met de inzet van externe deskundigen bij de ontwikkeling van de nieuwe eindtermen. Hiertegenover stond een extra bijdrage van de NBA ter dekking van deze kosten van externe deskundigen. In 2016 heeft CEA een documentmanagement-

systeem ingevoerd, zodat deze kosten nieuw zijn voor dit jaar. De andere kostenposten liggen op een redelijk vergelijkbaar niveau als in 2015.

WNT-verantwoording 2016 Commissie Eindtermen Accountantsopleiding

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op de Commissie Eindtermen Accountantsopleiding van toepassing zijnde regelgeving: het algemene WNT-maximum.

Het bezoldigingsmaximum in 2016 voor de Commissie Eindtermen Accountantsopleiding is € 179.000. Dit geldt naar rato van de duur en/of omvang van het dienstverband. Voor topfunctionarissen zonder dienstbetrekking geldt met ingang van 1 januari 2016 voor de eerste 12 kalendermaanden een afwijkende normering, zowel voor de duur van de opdracht als voor het uurtarief.

De WNT stelt in artikel 1.1 onder b sub 1 dat de wet van toepassing is op de leden van een zelfstandig bestuursorgaan zonder rechtspersoonlijkheid en de hoogste ondergeschikte of de leden van de groep hoogste ondergeschikten aan dat orgaan en degene of degenen die zijn belast met de dagelijkse leiding van dat orgaan. Als gevolg hiervan is hieronder van alle commissieleden en de secretaris opgave gedaan van de WNT-gegevens.

De commissieleden hebben geen dienstverband. Bij de start van commissie heeft de minister van Financiën een vacatiegeldvergoeding per vergadering/activiteit vastgesteld. Voor reguliere commissievergadering is toen besloten dat de commissieleden per vergadering tevens één dagdeelvergoeding voor voorbereiding ontvangen. De omvang van het dienstverband van de commissieleden is berekend op basis van de werkelijk gedeclareerde dagdelen van de commissieleden afgezet tegen een gebruikelijke omvang van het dienstverband bij de overheid van 36 uur per week. Voor deze berekening van het maximaal aantal te besteden uren is aangesloten bij het aantal direct productieve uren, genoemd in de Handleiding overheidstarieven 2016, van 1.388 op jaarbasis. Hierbij wordt nog opgemerkt dat de werkelijke tijdsbesteding in bepaalde gevallen hoger ligt dan de norm van een dagdeel.

De secretaris is eveneens niet in dienst bij de CEA maar wordt vanuit de NBA gedetacheerd. De NBA berekent de werkelijke personeelskosten door aan CEA, zodat in de verantwoording hieronder ook de werkelijke personeelskosten volgens de (salaris)administratie van de NBA zijn opgenomen.

Het weergegeven individuele WNT-maximum is berekend naar rato van de omvang en (voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte.

Bedragen x € 1	Vredevoogd	Van Caspel	Vergoossen	Vaassen
Functiegegevens	Voorzitter	Lid	Lid	Lid
Aanvang en einde functievervulling in 2016	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	0,22	0,07	0,07	0,09
Gewezen topfunctionaris	Nee	Nee	Nee	Nee
(Fictieve) dienstbetrekking	Nee	Nee	Nee	Nee
Individueel WNT- maximum	39.380	12.530	12.530	16.110
Beloning	33.112	5.667	7.314	9.447
Belastbare onkostenvergoedingen	262	104	141	111
Beloningen betaalbaar op termijn	-	-	-	-
Subtotaal	33.374	5.771	7.455	9.558
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	-	-	-	-
Totaal bezoldiging	33.374	5.771	7.455	9.558
Verplichte motivering indien overschrijding	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Gegevens 2015				
Aanvang en einde functievervulling in 2016	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	0,19	0,06	0,06	0,06
Beloning	28.063	6.321	5.719	5.719
Belastbare onkostenvergoedingen	215	134	60	134
Beloningen betaalbaar op termijn	-	-	-	-
Totaal bezoldiging 2015	28.278	6.455	5.779	5.853

Bedragen x € 1	Moesbergen	Koestering	Janssen	Rijkse¹
Functiegegevens	Vice-voorzitter	Lid	Lid	Lid
Aanvang en einde functievervulling in 2016	1/1 - 30/9	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/10 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	0,07	0,05	0,08	0,08
Gewezen topfunctionaris (Fictieve) dienstbetrekking	Nee	Nee	Nee	Nee
Individueel WNT-maximum	9.372	8.950	14.320	3.609
Beloning	5.638	4.876	8.838	1.981
Belastbare onkostenvergoedingen	81	124	227	121
Beloningen betaalbaar op termijn	-	-	-	-
Subtotaal	5.719	5.000	9.065	2.102
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	-	-	-	-
Totaal bezoldiging	5.719	5.000	9.065	2.102
Verplichte motivering indien overschrijding	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Gegevens 2015				
Aanvang en einde functievervulling in 2016	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	
Omvang dienstverband (in fte)	0,07	0,06	0,06	
Beloning	7.676	6.020	6.622	
Belastbare onkostenvergoedingen	67	163	197	
Beloningen betaalbaar op termijn	-	-	-	
Totaal bezoldiging 2015	7.743	6.183	6.819	

¹ Voor Rijkse geldt in 2016, hij is in dat jaar voor het eerst benoemd, een ander, hoger WNT-maximum. Omdat de dagdeelvergoeding voor alle commissieleden gelijk is, is uitgegaan van het (lagere) WNT-maximum zoals dat voor de overige commissieleden van toepassing is.

Bedragen x € 1	Leerentveld
Functiegegevens	Secretaris
Aanvang en einde functievervulling in 2016	1-1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	0,9036
Gewezen topfunctionaris	Nee
(Fictieve) dienstbetrekking	Nee
Individueel WNT- maximum	161.744
Beloning	99.224
Belastbare onkosten- vergoedingen	4.448
Beloningen betaalbaar op termijn	13.057
Subtoaal	116.729
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	-
Totaal bezoldiging	116.729
Verplichte motivering indien overschrijding	n.v.t.
Gegevens 2015	
Aanvang en einde functievervulling in 2016	1-1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	0,9036
Beloning	97.912
Belastbare onkosten- vergoedingen	4.448
Beloningen betaalbaar op termijn	13.264
Totaal bezoldiging 2015	115.624

CEA kende in 2016 geen toezichthoudende topfunctionarissen.

Er zijn in 2016 geen uitkeringen gedaan wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen.

Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met dienstbetrekking die in 2016 een bezoldiging boven het individuele WNT-maximum hebben ontvangen. Er zijn in 2016 geen ontslaguitkeringen betaald aan overige functionarissen die op grond van de WNT dienen te worden vermeld, of die in eerdere jaren op grond van de WOPT of de WNT vermeld zijn of hadden moeten worden.

OVERIGE GEGEVENS

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: Commissie Eindtermen Accountantsopleiding, Amsterdam

VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN JAARREKENING 2016

ONS OORDEEL

Wij hebben de jaarrekening voor het jaar geëindigd op 31 December 2016 van Commissie Eindtermen Accountantsopleiding te Amsterdam gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Commissie Eindtermen Accountantsopleiding per 31 december 2016 en van het resultaat over 2016 in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ Richtlijn 640 "Organisaties zonder winststreven" en de bepalingen van en krachtens de WNT.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2016;
2. de staat van baten en lasten over 2016; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties over 2016 in alle van materieel belang zijnde aspecten voldoen aan de eisen van financiële rechtmatigheid.

DE BASIS VOOR ONS OORDEEL

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Commissie Eindtermen Accountantsopleiding zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN ANDERE INFORMATIE

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het Verslag van de Commissie;
- de overige gegevens;

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 640 "Organisaties zonder winststreven" is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De Commissie is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het Verslag van de Commissie en de overige gegevens in overeenstemming met Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 640 "Organisaties zonder winststreven".

BESCHRIJVING VAN VERANTWOORDELIJKHEDEN MET BETREKKING TOT DE JAARREKENING

VERANTWOORDELIJKHEDEN VAN DE COMMISSIE VOOR DE JAARREKENING

De Commissie is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 640 "Organisaties zonder winststreven" en de bepalingen van en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT). In dit kader is de Commissie verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de Commissie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de Commissie afwegen of de organisatie in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de Commissie de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de Commissie het voornemen heeft om de organisatie te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

De Commissie is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de organisatie.

ONZE VERANTWOORDELIJKHEDEN VOOR DE CONTROLE VAN DE JAARREKENING

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een volledige beschrijving van onze verantwoordelijkheden is beschikbaar op: www.nba.nl/standaardteksten-controleverklaring.

Amsterdam, 15 februari 2017

MAZARS PAARDEKOOPEL HOFFMAN N.V.

w.g. P.J. Steman RA

Bijlagen

Bijlage 1

Overzicht (neven)functies voorzitter en leden CEA per 31 december 2016

drs. L.E.H. Vredevoogd, voorzitter

- Senior Advisor Lead program (Leiden Ethnosystems and Development) (Leiden-Indonesië-Kreta-Kenia)
- Jurylid Comenius Prijs

Mevrouw drs. E. van Caspel RA, lid

- PwC Assurance - National Office Senior Manager (verantwoordelijk voor kwaliteitsreviews van audit dossiers, coaching, training en consultaties)

Mevrouw A.M. Janssen AA MFSME, lid

- Senior Accountant BDO Accountants & Adviseurs
- Extern beoordelaar praktijkopleiding AA NBA

M. Koestering AA, lid en plaatsvervangend voorzitter (vanaf 1 oktober 2016)

- Zelfstandig gevestigd als adviseur door middel van B.V., Nieuwerkerk a/d IJssel
- Associate partner door middel van B.V. van Lansigt accountants en belastingadviseurs, Alphen a/d Rijn, Gouda en Ridderkerk
- Directeur/aandeelhouder Thokoya Vastgoed B.V., Alphen a/d Rijn
- Examinator praktijkopleiding AA

H. Moesbergen AA, lid en plaatsvervangend voorzitter (tot en met 30 september 2016)

- Zelfstandig gevestigd als adviseur door middel van B.V., Woerden
- President-commissaris Ferm werk N.V., Woerden
- Bestuurslid Stichting Foundation docdata payments
- Voorzitter Raad van Commissarissen Alle@zorg B.V. te Woerden
- Penningmeester Stichting Fotogalerie In de Gewelven te Woerden
- Lid Raad van Toezicht Stichting Dutch International Guarantees for Housing te Amsterdam

H.D. Rijkse AA, lid

- Partner/voorzitter bestuur maatschap "Rijkse accountants & adviseurs" (middels BV)
- Directeur Automatiserings Bureau Middelburg BV (onbezoldigd)
- Directeur AROZA BV en dochter ondernemingen (middels BV) (onbezoldigd)
- Directeur Tax Pax Beheer BV (personal Holding)
- Bestuurslid/penningmeester Roosevelt Foundation (Middelburg)
- Bestuurslid vereniging NOVAK
- Bestuurslid stichting NOVAK
- Bestuurslid afdeling Zuid NBA
- Bestuurslid/penningmeester Maatschappij voor Nijverheid en Handel, departement Zeeland
- Lid Nederlands Belgische gespreksgroep NBA
- Lid Raad van Advies HZ University of applied sciences, sector Economie

prof. dr. E.H.J. Vaassen RA, lid

- Hoogleraar Accountancy Tilburg University
- Associate dean executive education Tilburg University
- Adviseur BDO
- Voorzitter MCA (NBA-VRC)
- Lid scriptiejury VRC
- Vertrouwenspersoon VRC
- Lid editorial Board Journal of Information Systems
- Lid editorial Board Global Perspectives on Accounting Education
- Lid editorial Board Journal of Emerging Technologies in Accounting
- Lid editorial Board International Journal of Digital Accounting Research
- Lid editorial Board International Journal of Accounting and Information Management

prof. dr. R.G.A. Vergoossen RA, lid

- Partner-aandeelhouder BDO Accountants & Adviseurs
- Hoogleraar International Financial Accounting Maastricht University
- Hoogleraar Externe Verslaggeving Nyenrode Business Universiteit
- Lid kernredactie Maandblad voor Accountancy en Bedrijfseconomie

Bijlage 2

Samenstelling subcommissies

Beoordelingscommissie i.h.k.v. aanvragen verklaring van vakbekwaamheid:

prof. J.C.A. Gortemaker RA (hoogleraar accountancy EUR)

J. Buchel (coördinator educatie NBA)

drs. J.G.D. Heij AA

Mevrouw T. Schmidt (stafmedewerker CEA, secretariële ondersteuning) (tot 1 mei 2016)

Mevrouw S. de Reuver (stafmedewerker CEA, secretariële ondersteuning) (vanaf 1 mei 2016)

Adviescommissie bezwaarschriften:

mr. R.J. Hoekstra (voorzitter)

prof. W.P. Moleveld RA (RA-vertegenwoordiger)

H. Geerlofs AA (AA-vertegenwoordiger)

Mevrouw T. Schmidt (stafmedewerker CEA, secretariële ondersteuning) (tot 1 mei 2016)

Mevrouw S. de Reuver (stafmedewerker CEA, secretariële ondersteuning) (vanaf 1 mei 2016)

Bijlage 3 Overzicht aangewezen opleidingen per 31 december 2016

CEA wijst overeenkomstig artikel 49, lid, 2 onder b, Wab opleidingen aan die het theoretisch deel van de accountantsopleiding geheel of gedeeltelijk voldoen aan de in onderdeel a bedoelde eindtermen, met uitzondering van de eindtermen die betrekking hebben op de praktijkopleiding, voor zover deze opleidingen niet zijn geaccrediteerd overeenkomstig artikel 5a.9 van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek of niet de toets nieuwe opleiding overeenkomstig artikel 5a.11 van de Wet op het hoger en wetenschappelijk onderzoek met positief gevolg hebben ondergaan.

Aanwijzingen hbo-accountantsopleidingen per 31-12-2016

Bekostigde opleidingen		Initieel (bachelor accountancy)	Post-initieel (postbachelor AA)	Professional master Accounting & Auditing
Hogeschool		NVAO accreditatie	CEA aanwijzing	CEA aanwijzing
1	Hogeschool Arnhem/Nijmegen	29/09/20	01/01/09-31/12/18	
2	Avans Hogeschool Breda	29/09/20		
3	Avans+ Breda en Amsterdam		01/01/09-31/12/18	
4	Avans Hogeschool Den Bosch	29/09/20		
5	Fontys Hogeschool Eindhoven	31/12/19	01/01/09-31/12/18	
6	De Haagse Hogeschool	29/09/20	01/01/09-31/12/14	
7	Hanzehogeschool Groningen	29/09/20	01/01/09-31/12/18	
8	Hogeschool van Amsterdam (HES/HvA)	29/09/20	01/01/09-31/12/14	
9	Hogeschool Inholland Alkmaar	29/09/20		
10	Hogeschool Inholland Diemen	29/09/20	01/01/09-31/12/14	
11	Hogeschool Inholland Rotterdam	29/09/20		
12	Hogeschool Inholland Rotterdam/Paramaribo	17/03/14 ¹		
13	Noordelijke Hogeschool Leeuwarden	30/10/20	01/01/09-31/12/18	
14	Hogeschool Rotterdam	29/09/20	01/01/09-31/12/18	
15	Saxion Hogeschool Deventer/Enschede	31/12/19	01/01/09-31/12/18	
16	Hogeschool Utrecht	29/09/20	01/01/09-31/12/18	02/06/09-14/12/17 ²
17	Christelijke Hogeschool Windesheim	21/03/19	01/01/09-31/12/18	
18	Zuyd Hogeschool	29/09/20	01/01/09-31/12/18	
Niet bekostigde opleidingen		Initieel (bachelor accountancy)	Post-initieel (postbachelor AA resp. fase 1 en 2)	Professional master Accounting & Auditing
Hogeschool		NVAO accreditatie tot	CEA aanwijzing	
20	Hogeschool LOI	03/07/2019 ³	01/01/09- 31/12/17 ⁴	
21	Markus Verbeek Praehop Nederland	09/09/19	01/01/09-31/12/18	
22	Markus Verbeek Praehop Curaçao	09/09/19	01/01/09-30/06/17	
23	NBA Beroepsopleiding	n.v.t.	01/01/09-01/04/16	
24	NCOI	02/08/16	01/01/13-01/10/14	
25	hbo A&A		15/01/15-31/12/18	
26	Full Finance		01/09/16-31/12/18	

¹ Hogeschool Inholland heeft per september 2012 haar opleidingen vanuit de locatie Suriname (HIS) overgedragen aan FHR Institute (FHR School of Business). De geaccrediteerde opleidingen in Suriname van Inholland worden afgebouwd tot het moment dat de huidige studenten zijn uit gefaseerd.

² De opleiding werd voorheen gezamenlijk aangeboden door Avans Hogeschool B.V., te Breda, Stichting Fontys, te Eindhoven, Stichting Hogeschool Rotterdam, te Rotterdam en Stichting Hogeschool Utrecht, te Utrecht. Avans, Fontys en Rotterdam hebben zich inmiddels teruggetrokken. Stichting Hogeschool Utrecht verzorgt de opleiding nog tot 14 december 2017.

³ De accreditatietermijn is verlengd van 31/12/17 tm 03/07/19 (WHW artikel art 18.32ab)

⁴ De Leidse Onderwijsinstellingen (LOI) heeft aangegeven de post bachelor AA opleiding af te bouwen en te beëindigen gedurende de looptijd van de huidige aanwijzing.

Aanwijzingen universitaire accountantsopleidingen per 31-12-2016

Universiteit		Initieel (master) ¹	Post-initieel (postmaster)
		NVAO accreditatie tot	CEA aanwijzing
1	Universiteit van Amsterdam	01-07-2018 ²	Post-Master Accountancy 1-1-2008 t/m 31-12-2017
2	Erasmus Universiteit Rotterdam	9-6-2019	Postinitiële Accountantsopleiding 1-1-2008 t/m 31-12-2017
3	Rijksuniversiteit Groningen	13-02-2017 ³	Postmaster Accountancy Opleiding 1-1-2008 t/m 31-12-2017
4	Maastricht University	31-12-2019	Opleiding tot Registeraccountant 1-1-2008 t/m 31-12-2017
5	Nyenrode School of Accountancy & Controlling	31-12-2019	Postmaster RA-opleiding 1-1-2008 t/m 31-12-2017
6	Tilburg University incl. de Europese variant in samenwerking tussen Universidad de Huelva (Spanje) en Academia de Studii Economice (Roemenië) en de International Post-Master Accountancy (IPMA)	01-07-2018 ⁴	Opleiding tot Registeraccountant 1-1-2008 t/m 31-12-2017
7	Vrije Universiteit	01-01-2018 ⁵	Postgraduate Accountantsopleiding 1-1-2008 t/m 31-12-2017
8	Samenwerking tussen Vrije Universiteit/Universiteit Maastricht/Florida State University	n.v.t.	International Executive Master of Auditing 19-6-2012 t/m 31-12-2017
9	University of Curacao Dr. Moises da Costa Gomez voorheen Universiteit van de Nederlandse Antillen ⁶	Master of Science in Accounting, afstudeerrichting Accounting & Assurance van 24-2-2009 t/m 23-2-2014, uitsluitend voor de overgangssituatie (zie voetnoot).	Master of Science in Accounting, afstudeerrichting Registeraccountant van 24-2-2009 t/m 23-2-2014, uitsluitend voor de overgangssituatie (zie voetnoot).

¹ De bacheloropleiding is buiten beschouwing gelaten omdat vaak vanuit meerdere bacheloropleidingen in de masteropleiding kan worden ingestroomd.

² De accreditatietermijn is verlengd (WHW art 18.32ab)

³ De accreditatietermijn is verlengd (WHW art 18.32ab)

⁴ De accreditatietermijn is verlengd (WHW art 18.32ab)

⁵ De accreditatietermijn is verlengd (WHW art 18.32ab)

⁶ Het aanwijzingsbesluit van de CEA ziet uitsluitend op de accountantsopleiding in de overgangssituatie die is ontstaan door het verbreken van de samenwerkingsovereenkomst tussen UNA en Curises per 1 november 2008. De overgangssituatie betreft alleen studenten die voorafgaande aan de cut-off datum van 1 november 2008 bij Curises waren ingeschreven voor de accountantsopleiding. Curises verzorgde tot 1 november 2008 – in opdracht en onder verantwoordelijkheid van de UNA de Master of Science Accounting met afstudeerrichting Accounting & Assurance (masterfase) en afstudeerrichting Registeraccountant (postmasterfase).